HRVATSKA NARODNA BANKA

Na temelju članka 50. stavka 5., članka 101. stavka 2. točaka 1. i 2., članka 102. stavka 3. i članka 105. stavka 3. Zakona o kreditnim institucijama (»Narodne novine«, br. 159/2013., 19/2015., 102/2015. i 15/2018.), članka 43. stavka 2. točke 9. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci (»Narodne novine«, br. 75/2008. i 54/2013.) guverner Hrvatske narodne banke donosi

ODLUKU
O SUSTAVU UPRAVLJANJA

I. OPĆE ODREDBE

Predmet Odluke

Članak 1.

(1) Ovom se Odlukom pobliže uređuju zahtjevi povezani sa sustavom upravljanja, i to:

1) organizacijski ustroj,

2) zadaci i način organizacije i rada odbora nadzornog odbora,

3) sustav unutarnjih kontrola i kontrolne funkcije,

4) opća pravila o upravljanju rizicima,

5) pravila o upravljanju kreditnim rizikom,

6) pravila o upravljanju tržišnim rizicima,

7) pravila o upravljanju operativnim rizikom,

8) pravila o upravljanju likvidnosnim rizikom i

9) pravila o upravljanju rizicima koji proizlaze iz izloženosti prema subjektima bankarstva u sjeni.

(2) Ovom se Odlukom u hrvatsko zakonodavstvo preuzima Direktiva 2013/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima, izmjeni Direktive 2002/87/EZ te stavljanju izvan snage direktiva 2006/48/EZ i 2006/49/EZ (SL L 176, 27. 6. 2013., u nastavku teksta: Direktiva 2013/36/EU), kako je posljednji put izmijenjena Direktivom (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ (SL L 337, 23. 12. 2015.).

Obveznici primjene

Članak 2.

(1) Odredbe ove Odluke primjenjuju se na kreditne institucije sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koje su od Hrvatske narodne banke dobile odobrenje za rad.

(2) Odredbe ove Odluke na odgovarajući način primjenjuju se na podružnice kreditnih institucija iz trećih zemalja koje su od Hrvatske narodne banke dobile odobrenje za pružanje usluga.

(3) Odredbe ove Odluke kreditna institucija dužna je primjenjivati na pojedinačnoj i konsolidiranoj osnovi u skladu s glavom IV. Obuhvat primjene bonitetnih zahtjeva Zakona o kreditnim institucijama.

Pojmovi

Članak 3.

Pojedini pojmovi kojima se koristi u ovoj Odluci imaju sljedeće značenje:

1. Funkcija podrške poslovanju jesu aktivnosti kreditne institucije koje obavljaju osobe ovlaštene za vođenje knjigovodstvenih evidencija i ostalih pozadinskih poslova.

2. Funkcija pozadinskih poslova riznice (engl. *back office)* jesu aktivnosti kreditne institucije koje obavljaju osobe ovlaštene za provođenje pozadinskih poslova riznice i vođenje knjigovodstvene evidencije ugovorenih transakcija.

3. Funkcija ugovaranja transakcija (engl. *front office)* jesu aktivnosti kreditne institucije koje obavljaju osobe ovlaštene za ugovaranje transakcija iz kojih proizlaze rizici.

4. Knjiga pozicija kojima se ne trguje obuhvaća sve bilančne i izvanbilančne stavke kreditne institucije koje se ne smatraju pozicijama iz knjige trgovanja u smislu članka 4. stavka 1. točke 86. Uredbe (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 (SL L 176, 27. 6. 2013., u nastavku teksta: Uredba (EU) br. 575/2013).

5. Knjiga trgovanja kako je uređeno člankom 4. stavkom 1. točkom 86. Uredbe (EU) br. 575/2013.

6. Kreditna izloženost jest izloženost podložna kreditnom riziku kako je uređeno Odlukom o klasifikaciji izloženosti u rizične skupine i načinu utvrđivanja kreditnih gubitaka (»Narodne novine«, br. 114/2017., u nastavku teksta: Odluka o klasifikaciji izloženosti u rizične skupine i načinu utvrđivanja kreditnih gubitaka).

7. Kultura rizika jesu etičke norme, stavovi i ponašanja povezani sa svijesti o rizicima, preuzimanjem rizika i upravljanjem rizicima te kontrole na osnovi kojih se donose odluke o rizicima.

8. Loše kreditne izloženosti jesu izloženosti koje ispunjavaju uvjete iz članka 6. Odluke o klasifikaciji izloženosti u rizične skupine i načinu utvrđivanja kreditnih gubitaka.

9. Ovladavanje rizikom jest sveukupnost strateških odrednica, metoda, kriterija i postupaka koji se provode radi prihvaćanja, izbjegavanja, smanjenja ili prijenosa utvrđenog rizika.

10. Profil rizičnosti jest mjera odnosno procjena svih rizika kojima jest ili kojima bi mogla biti izložena kreditna institucija u svojem poslovanju.

11. Sekuritizacija i pojmovi povezani sa sekuritizacijom kako je uređeno Uredbom (EU) br. 2017/2401 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2017. o izmjeni Uredbe (EU) br. 575/2013 o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i Uredbom (EU) 2017/2402 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2017. o utvrđivanju općeg okvira za sekuritizaciju i o uspostavi specifičnog okvira za jednostavnu, transparentnu i standardiziranu sekuritizaciju te o izmjeni direktiva br. 2009/65/EZ, br. 2009/138/EZ i br. 2011/61/EU te uredaba (EZ) br. 1060/2009 i (EU) br. 648/2012 (SL L 347, 28. 12. 2017.).

12. Sklonost preuzimanju rizika (engl. risk appetite) jest razina i vrste rizika koje je kreditna institucija spremna preuzeti unutar definirane sposobnosti podnošenja rizika kako bi ostvarila svoje strateške ciljeve.

13. Sposobnost podnošenja rizika (engl. risk capacity) jest najveća razina rizika koju kreditna institucija može preuzeti s obzirom na svoju kapitalnu osnovu, sposobnosti upravljanja rizicima i kontrole te regulatorna ograničenja.

14. Subjekti s tretmanom središnje države uključuju izloženosti prema jedinicama područne (regionalne) ili lokalne samouprave i izloženosti prema subjektima javnog sektora koji se tretiraju kao izloženosti prema središnjoj državi na način kako je uređeno člancima 115. i 116. Uredbe (EU) br. 575/2013.

15. Sustav unutarnjih kontrola kako je uređeno člankom 104. stavkom 1. Zakona o kreditnim institucijama.

16. Sustav upravljanja rizicima jest sveobuhvatnost organizacijske strukture, pravila, procesa, postupaka, sustava i resursa za utvrđivanje, mjerenje odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izvještavanje o izloženosti rizicima odnosno upravljanje rizikom u cjelini te podrazumijeva uspostavu odgovarajućega korporativnog upravljanja, kulture rizika i donošenje strategije, politike i ostalih internih akata za upravljanje rizicima.

17. Testiranje otpornosti na stres jest procjena utjecaja određenih događaja i procesa, uključujući mikroekonomske i makroekonomske scenarije, na sveukupnu kapitalnu poziciju kreditne institucije ili na izvore financiranja i likvidnost projekcijom izvora kapitala i kapitalnih zahtjeva kreditne institucije ili utjecaja šokova na sveukupnu likvidnosnu poziciju kreditne institucije. Testiranje uključuje i određivanje kapitalnih zahtjeva.

18. Vanjska institucija za procjenu kreditnog rizika ili »VIPKR« kako je uređeno člankom 4. stavkom 1. točkom 98. Uredbe (EU) br. 575/2013.

19. Više rukovodstvo kako je uređeno člankom 3. točkom 90. Zakona o kreditnim institucijama.

20. Značajna kreditna institucija jest svaka kreditna institucija koja je određena kao globalna sistemski važna institucija (GSV institucija) ili ostala sistemski važna institucija (OSV institucija), te svaka kreditna institucija čiji trogodišnji prosjek imovine iskazane u revidiranim financijskim izvještajima na kraju prethodne tri poslovne godine prelazi iznos od sedam milijardi kuna.

Definicije rizika

Članak 4.

Za potrebe upravljanja rizicima u skladu s ovom Odlukom kreditna institucija dužna je primjenjivati sljedeće definicije rizika:

1. Kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne trguje jest rizik gubitka koji proizlazi iz mogućih promjena kamatnih stopa, a koje utječu na stavke u knjizi pozicija kojima se ne trguje.

2. Kamatno inducirani kreditni rizik jest rizik gubitka kojemu je dodatno izložena kreditna institucija koja preuzima kreditni rizik iz izloženosti koje su vezane uz promjenjivu kamatnu stopu.

3. Koncentracijski rizik jest rizik koji proizlazi iz svake pojedinačne, izravne ili neizravne, izloženosti prema jednoj osobi, grupi povezanih osoba odnosno središnjoj drugoj ugovornoj strani ili skupa izloženosti koje povezuju zajednički činitelji rizika kao što su isti gospodarski sektor, odnosno geografsko područje, istovrsni poslovi ili roba, odnosno primjena tehnika smanjenja kreditnog rizika, uključujući posebno rizike povezane s velikim neizravnim kreditnim izloženostima prema pojedinom davatelju instrumenta osiguranja potraživanja koji može dovesti do takvih gubitaka koji bi mogli ugroziti nastavak poslovanja kreditne institucije ili materijalno značajnu promjenu njezina profila rizičnosti. Koncentracija unutar rizika odnosi se na koncentracije rizika koje se mogu pojaviti zbog međudjelovanja različitih izloženosti rizicima unutar jedne kategorije rizika. Koncentracija između rizika odnosi se na koncentracije rizika koje se mogu pojaviti zbog međudjelovanja različitih izloženosti rizicima na razini različitih kategorija rizika. Međudjelovanja među različitim izloženostima rizicima mogu proizlaziti iz zajedničkoga odnosnog pokretača rizika ili iz međudjelovanja pokretača rizika.

4. Kreditni rizik druge ugovorne strane jest rizik na način kako je uređeno člankom 272. stavkom 1. točkom 1. Uredbe (EU) br. 575/2013.

5. Kreditni rizik jest rizik gubitka zbog neispunjavanja dužnikove financijske obveze prema kreditnoj instituciji.

6. Likvidnosni rizik jest rizik gubitka koji proizlazi iz postojeće ili očekivane nemogućnosti kreditne institucije da podmiri svoje novčane obveze o dospijeću.

7. Migracijski rizik jest rizik gubitka zbog promjene fer vrijednosti kreditne izloženosti, a kao posljedica promjene rejtinga klijenta.

8. Operativni rizik jest rizik na način kako je uređeno člankom 4. stavkom 1. točkom 52. Uredbe (EU) br. 575/2013.

9. Poslovni rizik jest negativna, neočekivana promjena obujma poslovanja i/ili profitnih marži koja može dovesti do značajnih gubitaka i na taj način umanjiti tržišnu vrijednost kreditne institucije. Prije svega do poslovnog rizika može doći zbog značajnog pogoršanja tržišnog okružja i promjena u tržišnom natjecanju ili ponašanju potrošača.

10. Pravni rizik jest rizik koji nastaje zbog mogućnosti da neispunjene ugovorne obveze, pokrenuti sudski postupci protiv kreditne institucije kao i donesene poslovne odluke za koje se ustanovi da su neprovedive negativno utječu na poslovanje ili financijski položaj kreditne institucije.

11. Razrjeđivački rizik jest rizik na način kako je uređeno člankom 4. stavkom 1. točkom 53. Uredbe (EU) br. 575/2013.

12. Reputacijski rizik jest rizik gubitka povjerenja u integritet kreditne institucije do kojeg dolazi zbog nepovoljnoga javnog mnijenja o poslovnoj praksi kreditne institucije, neovisno o tome postoji li osnova za takvo javno mnijenje ili ne.

13. Rezidualni rizik jest rizik gubitka koji nastaje ako su priznate tehnike smanjenja kreditnog rizika kojima se koristi kreditna institucija manje djelotvorne nego što se očekivalo.

14. Rizik države jest:

1) rizik da središnja država, središnja banka i/ili subjekti s tretmanom središnje države neće podmiriti svoje obveze prema domaćim vjerovnicima i/ili vjerovnicima u drugim državama i

2) rizik da druga ugovorna strana sa sjedištem ili prebivalištem izvan Republike Hrvatske zbog gospodarskih i političkih činitelja koji su specifični za državu u kojoj druga ugovorna strana ima sjedište ili prebivalište neće podmiriti svoje obveze.

15. Rizici koji proizlaze iz eksternalizacije skupni je naziv za sve rizike koji nastaju kada kreditna institucija ugovorno povjerava drugoj strani (pružateljima usluga) obavljanje aktivnosti koje bi inače sama obavljala.

16. Rizik informacijskog sustava (ICT) jest rizik koji proizlazi iz korištenja informacijske tehnologije odnosno informacijskog sustava. Informacijska tehnologija omogućuje automatizirano prikupljanje, obradu, generiranje, pohranu, prijenos, prikaz te distribuciju informacija kao i raspolaganje njima. Informacijska se tehnologija sastoji od softverskih i hardverskih komponenata. Informacijski sustav jest sveobuhvatnost tehnološke infrastrukture, organizacije, ljudi i postupaka za prikupljanje, obradu, generiranje, pohranu, prijenos, prikaz te distribuciju informacija kao i raspolaganje njima. Informacijski sustav moguće je definirati i kao međudjelovanje informacijske tehnologije, podataka i postupaka za procesiranje podataka te ljudi koji prikupljaju navedene podatke i njima se koriste.

17. Rizik financiranja likvidnosti (engl. *funding liquidity risk)* jest rizik da kreditna institucija neće biti u stanju uspješno ispuniti očekivane i neočekivane sadašnje i buduće potrebe za novčanim sredstvima te potrebe za instrumentima osiguranja, a da ne utječe na svoje redovito dnevno poslovanje ili na vlastiti financijski rezultat.

18. Rizik modela jest rizik gubitka koji bi kreditna institucija mogla pretrpjeti zbog odluka koje bi se mogle ponajprije zasnivati na rezultatima internih modela, i to zbog pogrešaka u oblikovanju, primjeni ili upotrebi tih modela.

19. Rizik namire jest rizik gubitka kreditne institucije koji nastaje zbog razlike u ugovorenoj cijeni namire za određeni dužnički, vlasnički, devizni ili robni instrument i njegove sadašnje tržišne vrijednosti.

20. Rizik nesavjesnog ponašanja jest postojeći ili potencijalni rizik gubitka za kreditnu instituciju koji nastaje zbog neprimjerenog pružanja financijskih usluga, uključujući slučajeve zlonamjernog ponašanja ili nehaja.

21. Rizik prekomjerne financijske poluge jest rizik na način kako je uređeno člankom 4. stavkom 1. točkom 94. Uredbe (EU) br. 575/2013.

22. Rizik prilagodbe kreditnom vrednovanju ili »CVA« jest rizik na način kako je uređeno člankom 381. Uredbe (EU) br. 575/2013.

23. Rizik profitabilnosti (rizik zarade) jest rizik koji nastaje zbog neodgovarajućeg sastava i raspodjele zarade ili nemogućnost kreditne institucije da osigura odgovarajuću i konstantnu razinu profitabilnosti.

24. Rizik slobodne isporuke jest rizik gubitka kreditne institucije koji nastaje kada je plaćanje vrijednosnih papira, valute ili robe izvršeno prije nego što su primljeni ili je predmetna isporuka izvršena prije nego što su oni plaćeni, odnosno ako obavljeno plaćanje ili izvršena isporuka nije u skladu s očekivanom vremenskom dinamikom.

25. Rizik tržišne likvidnosti (engl. *market liquidity risk)* jest rizik koji proizlazi iz nemogućnosti kreditne institucije da jednostavno napravi prijeboj pozicija (engl. *offset)* ili zatvori pozicije po tržišnoj cijeni, zbog tržišnog poremećaja ili zbog nedovoljne dubine tržišta.

26. Rizik ulaganja u nekretnine jest rizik gubitka koji proizlazi iz promjena tržišnih vrijednosti portfelja nekretnina u kreditnoj instituciji.

27. Rizik usklađenosti jest rizik od izricanja mogućih mjera i kazni te rizik od nastanka značajnoga financijskoga gubitka ili gubitka ugleda, što ga kreditna institucija može pretrpjeti zbog neusklađenosti s propisima, standardima i kodeksima te internim aktima.

28. Sekuritizacijski rizik jest rizik koji proizlazi iz ekonomskog prijenosa jedne izloženosti ili skupa izloženosti, odnosno prijenosa kreditnog rizika tih izloženosti.

29. Strateški rizik jest rizik gubitka do kojeg dolazi zbog donošenja pogrešnih poslovnih odluka, neprilagodljivosti promjenama u ekonomskom okružju i slično.

30. Tržišni rizici jesu pozicijski, valutni i robni rizik.

1) Pozicijski rizik jest rizik gubitka koji proizlazi iz promjene cijene financijskog instrumenta ili, kod izvedenoga financijskog instrumenta, promjene cijene odnosne varijable. Pozicijski rizik dijeli se na opći i specifični rizik. U pozicijski rizik uključuje se i kamatni rizik i slični rizici iz pozicija kojima se trguje.

2) Valutni rizik jest rizik gubitka koji proizlazi iz promjene tečaja valute i/ili promjene cijene zlata.

3) Robni rizik jest rizik gubitka koji proizlazi iz promjene cijene robe.

31. Upravljački rizik jest rizik gubitka do kojeg dolazi zato što kreditna institucija zbog svoje veličine ima ograničen kapacitet za uspostavljanje sofisticiranih upravljačkih mehanizama, sustava i kontrola.

32. Valutno inducirani kreditni rizik jest rizik gubitka kojemu je dodatno izložena kreditna institucija koja preuzima kreditni rizik iz izloženosti nominiranih u stranoj valuti ili vezanih uz stranu valutu.

II. ORGANIZACIJSKI USTROJ

Dužnosti i odgovornosti nadzornog odbora i uprave

Ustroj i organizacija

Članak 5.

(1) Kreditna institucija dužna je osigurati da su uprava i nadzorni odbor, u skladu sa svojim nadležnostima, krajnje i u potpunosti odgovorni za uspostavu, provedbu i nadzor sustava upravljanja.

(2) Uprava i nadzorni odbor, u skladu sa svojim nadležnostima, dužni su osigurati i dokumentirati prikladnu i transparentnu organizacijsku i operativnu strukturu kreditne institucije te da je ona u skladu s odobrenom poslovnom strategijom, strategijom upravljanja rizicima i sklonošću preuzimanju rizika.

(3) Kreditna institucija dužna je osigurati da su linije izvješćivanja i raspodjela ovlasti i odgovornosti, osobito među nositeljima ključnih funkcija, jasne i dobro definirane, dosljedne, izvršive te adekvatno i ažurno dokumentirane.

(4) Kreditna institucija dužna je osigurati da njezin organizacijski ustroj ne sprječava nadzorni odbor u nadzoru rizika kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla biti izložena u svojem poslovanju odnosno upravu u učinkovitom upravljanju rizicima, kao ni Hrvatsku narodnu banku u učinkovitom obavljanju supervizije kreditne institucije.

(5) Kreditna institucija dužna je osigurati da donošenje odluka uprave ili nadzornog odbora ne bude povjereno jednom članu ili manjini članova uprave odnosno nadzornog odbora.

(6) Uprava i nadzorni odbor dužni su međusobno surađivati i dijeliti relevantne informacije koje su potrebne za izvršavanje njihovih zadataka.

(7) Uprava i nadzorni odbor kreditne institucije dužni su posvetiti dovoljno vremena razmatranju rizika kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla biti izložena u svojem poslovanju.

Složene strukture i nestandardne ili netransparentne aktivnosti

Članak 6.

(1) Kreditna institucija ne smije uspostaviti netransparentne ili nepotrebno složene strukture kako se one ne bi upotrijebile u svrhe povezane s pranjem novca ili drugim kaznenim djelima.

(2) Kreditna institucija ne smije obavljati aktivnosti koje nemaju jasnu poslovnu ili pravnu svrhu te koje kreditnu instituciju izlažu povećanom riziku od pranja novca i financiranja terorizma.

(3) U cilju utvrđivanja mogu li se strukture upotrijebiti u svrhe povezane s pranjem novca ili drugim kaznenim djelima analizira se najmanje sljedeće:

1) u kojoj mjeri nadležnost u kojoj će se struktura uspostaviti ispunjava standarde Europske unije i međunarodne standarde o poreznoj transparentnosti, sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma,

2) u kojoj mjeri struktura služi jasnoj gospodarskoj i zakonitoj svrsi,

3) u kojoj se mjeri struktura može upotrijebiti za skrivanje identiteta krajnjega stvarnog vlasnika,

4) u kojoj mjeri zahtjev klijenta, čija je moguća posljedica uspostava strukture, izaziva zabrinutost,

5) može li struktura onemogućiti nadzornom odboru kreditne institucije provedbu odgovarajućeg nadzora i upravi upravljanje s time povezanim rizicima i

6) je li struktura prepreka učinkovitom obavljanju supervizije Hrvatske narodne banke.

Dužnosti i odgovornosti članova nadzornog odbora

Članak 7.

Pri obavljanju svojih dužnosti iz članka 49. stavka 1. točke 5. Zakona o kreditnim institucijama članovi nadzornog odbora dužni su nadzirati:

1) provodi li se kultura rizika kreditne institucije dosljedno,

2) provedbu kodeksa ponašanja,

3) provedbu politike za utvrđivanje i smanjenje stvarnih i potencijalnih sukoba interesa i upravljanja njima te

4) poduzima li uprava kreditne institucije odgovarajuće mjere za otklanjanje svih nedostataka utvrđenih nadzorom nadzornog odbora iz ovog članka.

Obavještavanje nadzornog odbora

Članak 8.

(1) Kreditna institucija dužna je osigurati da članovi nadzornog odbora imaju odgovarajući pristup informacijama o profilu rizičnosti kreditne institucije te, ako je potrebno i primjereno, pristup funkciji kontrole rizika i savjetima vanjskih stručnjaka.

(2) Nadzorni odbor dužan je odrediti vrstu, količinu, oblik i učestalost informacija o rizicima koje će primati od odgovarajućih funkcija, osoba i organizacijskih jedinica kreditne institucije.

Dužnosti i odgovornosti uprave

Članak 9.

(1) Pri obavljanju svojih dužnosti iz članka 41. stavka 3. Zakona o kreditnim institucijama, u svrhu uspostavljanja i provedbe zahtjeva povezanih s organizacijskim ustrojem, djelotvornim upravljanjem rizicima i sustavom unutarnjih kontrola, uprava kreditne institucije dužna je: